

dövrünü yaşayan ölkələr öz iqtisadiyyatını inkişaf etdirmək üçün ilk növbədə sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişaf etdirməli, dövlət ölkədə sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafı üçün stimül yaratmalıdır.

Ədəbiyyat siyahısı:

1. Musayev V.B., Seyfullayev İ.Z “Sahibkarlığın əsasları”. Bakı, 2002.
2. İ.H. İbrahimov, E.R. İbrahimov “Sahibkarlıq fəaliyyətinin iqtisadi-hüquqi mexanizmi”. Bakı, 2004.
3. E.R. İbrahimov- “Sahibkarlığın maliyyələşdirmə mexanizminin təkmilləşdirilməsi”(İqtisad Elmləri:Nəzəriyyə və praktika jurnalı)
4. “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reystri haqqında qanun”

SAHIBKARLIQ FƏALİYYƏTI MÜASİR TƏSSƏRÜFAT FORMASI KIMI

*Xəlilova Xəyalə Qəmbər qızı
Mingəçevir Dövlət Universiteti, Azərbaycan*

Azərbaycan Respublikası inzibati-amirlik iqtisadi sistemindən demokratik prinsiplərin qanunauyğunluqları əsasında qurulan və müstəqil bazar iqtisadiyyatına söykənən innovativ xarakterli iqtisadi münasibətlər sisteminə keçmişdir. Sahibkarlıq fəaliyyəti bazar münasibətlərinin inkişaf etdiyi bir cəmiyyətdə bu prosesin əsas hərəkətverici qüvvəsidir. Bazar iqtisadiyyatının mövcudluğu şəraitində mülkiyyətin müxtəlif formalarının yaranması insanlarda sahibkarlıq hissini gücləndirir, mülkiyyətə münasibəti dəyişdirir və məhsul istehsalını artırmağa maraq yaratmış olur. Ölkəmiz yeni iqtisadi münasibətlər mərhələsinə qısa vaxt ərzində və asan yolla gəlməmişdir. Respublikamız sosial - iqtisadi sahədə qazanmış olduğu nailiyyətlərə və göstərdiyi artım templərinə ölkənin yerli resurs potensialından səmərəli istifadə edilməsi və sosial bərabərlik prinsipinə uyğun ədalətli bölüşdürülməsi, xüsusilə də düşünülmüş və məqsədə uyğun şəkildə xalis iqtisadi strategiyanın həyata keçirilməsilə nail olmuşdur. Heydər Əliyevin xalqın çoxsaylı təkidi ilə növbəti dəfə hakimiyyətə dönüşündən sonra müstəqilliyini yenidən qazanmış ölkəmizin dinamik templərlə sosial-iqtisadi tərəqqisini özündə əks etdirən inkişaf planının hazırlanması və icra edilməsi mümkün oldu. Azərbaycan Respublikası 1991-ci ildə öz dövlət müstəqilliyinə qovuşduqdan sonra əsaslı şəkildə hakimiyyətdə quruculuq işlərinin və ümumiləşdirilmiş islahatların həyata keçirilməsi, yeni dövrün formalaşan tələbatına müvafiq təsərrüfat formasının yaradılması, ölkədə iqtisadiyyatın əsaslandığı azad bazar münasibətlərinin formalaşdırılması və digər dəyişikliklər zərurətə çevrilmişdi.

Sivilizasiyalı bazar iqtisadiyyatının formalaşmasının mühüm komponentlərindən biri sahibkarlıq fəaliyyətidir. Sahibkar üçün əsas fərdi xüsusiyyətlər aşağıdakılardır:

- sahibkar açıq fikirli olmalı; həyata müsbət baxışlarla baxmalı; hadisələrin gedişinə obyektiv yanaşmalı; problemi həll etməyi bacarmalı; cəsur olmalı; riskə getməyi bacarmalı; rəqabəti sevməli; işgüzar olmalı; qərar qəbul etməyi bacarmalı; özünü inkişaf etdirməli və etdiyi səhvlərdən nəticə çıxarmağı bacarmalıdır.

Bir insanın sahibkar kimi formalaşması üçün gözlənilən xüsusiyyətlərə regional potensialın sənaye, turizm və aqrar sahə istiqamətində reallaşdırılması, ixrac potensialının genişləndirilməsi, yeniliklərin yaradılması istiqamətində sahibkarlığın inkişafı və təşəkkülü aiddir.

Sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafı Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün dayanıqlığın təmin edilməsində əsas məqsəd olaraq qalmaqdadır. Dövlət özünün mövcud imkanları ilə yeni sahibkarlıq subyektlərinin iqtisadi sferanın bütün sahələrində formalaşmasına şərait yaratmaqla, sahibkarların öz potensial imkanlarından səmərəli şəkildə istifadə edə bilmələri üçün geniş imkan yaratmışdır. Bu məqsədlə ölkəmizdə reallaşdırılan iqtisadi siyasət sahibkarlıq fəaliyyətinin sürətlənməsinə, iqtisadi və sosial sahələrdə mövcud olan problemlərin həllində onların rolunun artmasına, dövlətin bu sahədə qayğısının gücləndirilməsinə və sahibkarlarda olan potensialın reallaşdırılmasına yönəldilmişdir. Azərbaycan iqtisadi sistemində özəl sektorun üstünlüyü neft hasilatının və ondan gələn gəlirlərin düzgün şəkildə idarəsi ilə yanaşı, qeyri–neftlə bağlı olan sahələrin inkişafının da xüsusi önəm daşması dövlət rəhbərinin həyata keçirdiyi iqtisadi siyasətin əsasıdır. Qeyri–neft sahələrindən büdcəyə daxil olan gəlirlərin son dövrlər yüksələn xətlə artımı bu siyasətin uğurla həyata keçirilməsinin təzahürüdür.

Azərbaycanın indiki və gələcək inkişafının uğurlu və dayanıqlı inkişafı məqsədilə sahibkarlıq fəaliyyətinin genişləndirilməsi prioritet məqsəd olaraq daim diqqət mərkəzindədir. Real iqtisadi vəziyyətdə dövlət hesabına güzəştli şərtlərə əsaslanan kreditlər iqtisadi sferanın real sektoruna verilir. Ölkədə sahibkarlara siyasi dəstək, metodiki tövsiyələr, həmçinin maliyyə resursları verilməklə onların iş qurmaları üçün şərait yaradılır. “Sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı olaraq əlavə tədbirlərə dair” ölkə rəhbərliyinin verdiyi fərmana əsasən ölkə ərazisində bu fəaliyyət növünün inkişaf edilməsi və əlverişli biznes mühitinin yaradılması istiqamətində məqsədyönlü xidmətlər davam etdirilməklə, daha geniş əhatəli normativ–hüquqi baza yaradılmışdır. Sahibkarların elektron formada qeydiyyatının, xarici ölkələrlə qarşılıqlı ticarət əməliyyatlarının aparılması, korporativ idarəetmə sisteminin təkmil formaya gətirilməsi, investisiya yatırımlarını həyata keçirən investisiya subyektlərinin maraq və mənafeələrinin qorunması və müflisləşməsi üzrə qanunvericilikdə müəyyən dəyişikliklər edilmişdir. Aqrar sahədə intensiv metodların tətbiqinin zəruriliyi, hökumət tərəfindən sahibkarlara göstərilən dəstək tədbirləri, həmçinin bu sahə üzrə sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi, müasir tipli texnologiyalardan istifadə edilməsinə əsaslanan istehsal və qeyri – istehsal müəssisələrinin yaradılması öz nəticəsini verməklə özünü tənqidləmə sisteminin yüksəldilməsinə və ölkə iqtisadiyyatının idxaldan asılılığının azalmasına səbəb olmuşdur.

Müasir təsərrüfat formaları içərisində sahibkarlıq fəaliyyəti xüsusi önəm kəsb etməkdədir və qeyd edilən fəaliyyətin inkişafına dövlətin təminatı iqtisadiyyatın mövcud durumunun yüksəldilməsinin əsas istiqamətlərindəndir. Bu fəaliyyət prosesinin inkişafının təşkili üçün “sahibkarlıq fəaliyyəti sahəsində aparılan yoxlamaların tənqidlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiə edilməsi” haqqında qanunun qəbul edilməsi vacib əhəmiyyətli addımlardandır. Mövcud qanunun tətbiq dairəsi, həyata keçirilən yoxlamaların prinsip və məqsədləri, yoxlayıcı

orqanların vəzifələri, sahibkarlara hüquqi və digər məsləhətlərin verilməsi müddəaları qeyd edilmişdir. Tətbiq edilən bu qanunda yoxlamaların planlı şəkildə olması, onların elektron formada uçotunun aparılması, mərkəzləşmiş məlumat reyestrinin olması sahibkarlıq subyektlərinin işlərinə məsuliyyətlə yanaşmalarına və nəticə etibarilə istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsinə yönəlmişdir. Ölkə rəhbərliyi tərəfindən 2015–ci il 19 oktyabrda imzalanmış “Sahibkarlıqda xüsusi razılıq tələb edən formalarının sayının azaldılması, xüsusi razılıq (lisenziya) verilməsi prosedurunun sadələşdirilməsi və şəffaflığın artırılması haqqında” fərman bu sahədə inkişafı təmin etməklə Respublikada reallaşdırılan dövlət siyasətinin əsas məqsədlərdən biri olduğunu sübut etmiş olur. Sahibkarlıq fəaliyyəti sahəsində xüsusi razılıqların İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyinə tapşırılmışdır və özbaşınalığa yol verməmək üçün görülməli işlər “ASAN xidmət” mərkəzlərinə həvalə edilmişdir.

Ədəbiyyat siyahısı:

1. Azərbaycan 2020: “Gələcəyə baxış” inkişafı konsepsiyası.
2. Azərbaycan Respublikasında yoxsulluğun azaldılması və iqtisadi inkişaf üzrə Dövlət proqramı.
3. Əhmədov M., Hüseynov A. “İqtisadiyyatın dövlət tənzimlənməsinin əsasları”. Bakı, 2011.